

Geesten op kousevoeten, zonder hoop op verlossing

Theater

'Spoken' door Toneelgroep Amsterdam, regie: Thomas Ostermeier. Gezien: 1 maart, Stadsschouwburg Amsterdam, tournee tot en met 8 mei. www.toneelgroepamsterdam.nl

Er hangt niet echt een huiselijke sfeer in het afgelegen landhuis van weduwe Héléne Alving. Het licht is kil en buiten regent het onophoudelijk. Het dienstmeisje loopt op kousevoeten om de spoken uit het verleden niet wakker te maken. Toch keert zoon Oswald hier terug. Zijn komst maakt wel degelijk die spoken wakker en ontrafelt in korte tijd de leugens waaruit het leven van zijn ouders bestond en die zijn moeder verborgen had willen houden.

'Spoken', geschreven door de Noorse toneelschrijver Ibsen en bij Toneelgroep Amsterdam geregisseerd door de Duitse gastregisseur Thomas Ostermeier, gaat over de druk van de publieke moraal. De calvinistische publieke moraal, om precies te zijn. Wat er achter de voordeur gebeurt doet er niet toe, als naar buiten maar het masker van de deugdzaamheid wordt opgezet. Die moraal wordt gerepresenteerd door de hypocriete dominee Manders, door Hans Kesting weergaloos gespeeld als een overdreven vriendelijke, maar moreel-superieure en bij tijd en wijle intimiderende betweter. Maar wel een die gaten in zijn sokken heeft, vreet als een varken en die niet te beroerd is snel van zijn hoogstaande principes afscheid te nemen als het eigenbelang daarom vraagt.

Ostermeier legt in zijn regie veel nadruk op de corrupte invloed van Manders – en van de hypocriete publieke moraal – op het leven van de Alving. Logisch, want dat is, zeker met Kesting als de dominee, het spannendste thema. Daarmee komen de andere onderwerpen die Ibsen in zijn stuk aansnijdt er een beetje bekaaid van af. Zo komt de ver-

stoorde relatie tussen Héléne (Marieke Heebink) en Oswald (Elco Smits) in het laatste deel nogal uit de lucht vallen en krijgt het spel zelfs melodramatische trekjes, wat de voorstelling wat ongebalanceerd maakt.

Het zijn, naast uitstekend acteerwerk van het ensemble, vooral de spookachtige sfeer van de voorstelling en de prachtig-treurige beelden die 'Spoken' tot een indringende voorstelling maken. Ostermeier en zijn vaste vormgever Jan Pappelbaum creëren met kil licht, zwart-wit videobeelden en een niet-aflatende regenbui op het achtertoneel, een wereld die koud maakt tot op het bot en waarin personages als lichtschuwe geesten ronddolen. Op kousevoeten en zonder enige hoop op verlossing uit hun uiteengerafelde levens.

Robbert van Heuven

Personages dolen rond in een kille wereld in Ibsens 'Spoken'.

